

Suomen varhaiskasvatuksen erityisopettajat SVEOT ry:n lausunto varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmän esityksestä

Suomen varhaiskasvatuksen erityisopettajat on tässä lausunnossaan tarkastellut lainsäädännön uudistamistyöryhmän esitystä lähinnä varhaiserityiskasvatuksen näkökulmasta. Varhaiskasvatus jää tässä työryhmän esityksessä kovin vähäiselle määrittelylle. Varhaiskasvatuksessa on kolme ulottuvuutta: kasvatus, opetus ja hoito, ja nimenomaan tässä järjestyksessä. Kyse on institutionaalisesta kasvatuksesta. Perhepäivähoito ja kerhotoiminta poikkeavat päiväkodissa tapahtuvasta varhaiskasvatuksesta. Voidaanko niille asettaa samat tavoitteet? Milloin voimme puhua varhaiskasvatuksesta, mitkä ovat sen kriteerit? Tämä jää määrittelemättä. Varhaiskasvatuksessa keskeistä on pedagogiikka, jota toteuttaa opettajankoulutuksen saanut lastentarhanopettaja. Tämä on yksi varhaiskasvatuksen kriteeri. Varhaiskasvatukseen kuuluu kuitenkin pedagoginen suunnittelu, arviointi ja kehittäminen. Näistä lakiesityksessä ei määrittelyn yhteydessä mainita.

Olemme jo kuulemistilaisuudessa tuoneet esille, että kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on oltava subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen ja päivähoitoon sekä velvollisuus osallistua vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen riippumatta siitä, ovatko vanhemmat töissä vai eivät. Tämä tulee edelleen turvata uudessa laissa. Kaikilla lapsilla tulee olla oikeus myös varhaiserityiskasvatukseen ja -opetukseen (palvelut, tukitoimet) silloin, kun he sitä tarvitsevat. Tämä uudistamistyöryhmä on kiitettävästi luonut esityksellään jatkumoa varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja perusopetukseen ottamalla kolmiportaisen tuen mallin käyttöön myös varhaiskasvatuksessa. Uudistus parantaa selkeästi tukea tarvitsevien lasten asemaa ja oikeuksia varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksella ja varhaiserityiskasvatuksella on tutkitusti vaikuttavuutta lapsen myöhempään koulusuoriutumiseen ja hyvinvointiin (Sylva ym.2010). Varhaiskasvatukseen investoiminen palautuu pitkällä aikavälillä moninkertaisina säästöinä yhteiskunnalle (Heckman 2006; Pianta ym. 2009).

Lainsäädännössä on turvattava monipuoliset ja tasavertaiset varhaiserityiskasvatuksen palvelut kaikille Suomessa asuville lapsille. Suomalainen varhaiskasvatus ja varhaiserityiskasvatus ovat jo perinteisesti perustuneet integraatioon ja inklusioon. Meillä ei ole olemassa erityispäiväkoteja samalla tavoin kuin esimerkiksi erityiskouluja. Kuitenkaan meillä ei ole riittävästi integroituja erityisryhmiä tai erityisryhmiä päiväkodeissa, joita tarvitaan jatkossakin tehostettua ja erityistä tukea saaville lapsille. Edellä mainitut ryhmät hyödyttävät eniten tukea tarvitsevia lapsia, sillä näissä ryhmissä on vahvaa erityispedagogista osaamista ja ammattitaitoa sekä kohdennettuja rakenteellisia ja pedagogisia tukitoimia (esim. Alijoki ym. 2013; Pihlaja 2003). Uudessa laissa tulee huomioida integroidut erityisryhmät ja erityisryhmät tukitoimina. Varhaiserityiskasvatuksen rakenteellisista ja pedagogisista tukitoimenpiteistä tulee laissa olla selkeät määrittelyt. Nyt ne mainitaan ehdollisina, mikä ei ole omiaan korjaamaan varhaiserityiskasvatuksessa havaittuja epäkohtia (mm. tukitoimenpiteiden epämääräisyys ja riittävien resurssien puute, säännöllisen erityisopetuksen puute).

Varhaiskasvatuksen laadun tekijöitä ovat mm. henkilöstön koulutustaso, lapsiryhmien koko ja henkilöstön ja lasten keskinäinen suhdeluku. Näihin asioihin tulee lakia säädettäessä kiinnittää enemmän huomiota. Varhaiskasvatuksen koulutusten arviointiraportin mukaan yliopistolliset varhaiskasvatuksen ja erityisopetuksen koulutukset vastaavat hyvin tai erittäin hyvin varhaiskasvatuksessa tarvittavaan osaamiseen ja asiantuntijuuteen. On muistettava, että perusvarhaiskasvatuksen laatu

ehkäisee myös erityisopetuksen tarvetta. Keskeinen huolestumme onkin viime aikoina ollut varhaiskasvatuksen erityisopettajilta esiintunut huoli varhaiskasvatuksen pedagogisen ja kasvatuksellisen osaamisen vähenemisestä ja erityiskasvatuksen heikosta tietämyksestä.

Varhaiskasvatustaloukselta ei voida edellyttää kustannusneutraaliutta, koska se rajaa lakiin kirjattavien muutosten ja uudistusten toteutumista. Useilta kunnilta puuttuu kokonaan esim. varhaiserityiskasvatukseen talousarvioissa kohdennetut resurssit. Niinpä lapsen oikeus tukeen ei toteudu riittävässä määrin, mikä aiheuttaa runsaasti haittaa lapsen kehitykselle, kasvuun ja oppimiselle. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteille tulee säätää laissa vahva opetussuunnitelman asema, ja niiden tulee velvoittaa kuntia/palveluiden järjestäjiä tähänastista vahvemmin.

Varhaiskasvatuslain korjausehdotukset pykälittäin
(korjausehdotukset, lisäykset ja kommentit perusteluineen on esitetty kursivilla)

Lain nimen tulisi olla Laki varhaiskasvatuksesta ja perhepäivähoidosta.

Perustelut: Varhaiskasvatuksen määrittely on selkiytymätöntä. Määrittelyn tulee olla lainsäädännössä niin selkeää, että kaikki ymmärtävät käsitteellä samaa asiaa ja tietävät, mitä on varhaiskasvatus ja mitä on päivähoito. Mielestämme vuorohoito iltaisin klo 18 jälkeen tai viikonloppuisin sekä juhlapäivinä ei ole varhaiskasvatusta vaan päivähoitoa. Perhepäivähoidon omaleimaisuutta tulee kunnioittaa, eikä sille tule asettaa samoja vaatimuksia kuin esimerkiksi päiväkodeissa tapahtuvalle varhaiskasvatukselle.

Luku 1 Yleiset säädökset

1 § Soveltamisala

Tässä laissa säädetään kunnan järjestämästä varhaiskasvatuksesta, jota annetaan päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa.

2 § Varhaiskasvatuksen määritelmä

Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista pedagogista toimintaa. Se toteutuu kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuutena. Varhaiskasvatuksen toteuttaminen edellyttää pedagogista suunnittelua, arviointia ja kehittämistä. Varhaiskasvatus perustuu opetushallituksen laatimiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. Varhaiskasvatusta arvioidaan säännöllisesti opetushallituksen antamin ohjein ja kriteerein.

Perustelu: Varhaiskasvatus on osa suomalaista kasvatus- ja koulutusjärjestelmää. Sen hallinto on valtakunnallisesti opetus- ja kulttuuriministeriössä, ja kunnissa suurimmaksi osaksi osana niiden opetussektoria. Varhaiskasvatuksen keskeinen toiminta on pedagogista toimintaa, jonka keskiössä on lapsen kasvu, kehitys ja oppiminen. Suomen varhaiskasvatukselle on leimallista ja arvostettua educare-malli, jossa lapsen päivässä toteutuu niin kasvatus, opetus kuin hoito suunnitelmallisesti, arvioiden ja kehittäen.

3§ Varhaiskasvatuksen tavoitteet

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on:

- 1. edistää jokaisen lapsen tasapainoista kehitystä, kasvua, oppimista, terveyttä ja hyvinvointia.*
- 2. toteuttaa lapsen leikkiin ja lastenkulttuuriin perustuvaa toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset.*
- 3. tarjota lapsen iän ja kehityksen mukaista sekä kehitystä monipuolisesti tukevaa pedagogista toimintaa ja huolenpitoa.*
- 4. tarjota kehittävä, esteettinen, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö.*
- 5. turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatus- ja päivähoitohenkilöstön välillä.*
- 6. antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset ja tasa-arvoiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa sekä kunnioittaa kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa.*
- 7. tukea lapsen oppimisen edellytyksiä, elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteutumista.*

8. tunnistaa lapsen yksilöllinen tuen tarve ja järjestää hänelle tukea varhaiskasvatuksessa ensisijaisesti omassa lapsiryhmässään tai tuen tarpeiden niin edellyttäisi integroidussa erityisryhmässä tai erityisryhmässä heti tuen tarpeen ilmetyä ja mahdollisimman varhain tarvittaessa moniammatillisessa yhteistyössä.

9. tukea lapsen kasvua toisen ihmisen kunnioittamiseen, kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lasten oman kulttuurin toteutumista ja lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuunalaiseen toimintaan ja yhteiskunnan jäsenyyteen

10. tukea lapsen osallisuutta ja toimijuutta ryhmänsä jäsenenä

Perustelut: Varhaiskasvatuksen tulee edistää koulutuksellista tasa-arvoa. Tukea tarvitsevien lasten osalta tämä on vieläkin tärkeämpää: varhaiskasvatus omalta osaltaan ehkäisee syrjäytymistä, oppimisen pulmia ym. lapsen kehitystä, kasvua ja oppimista haittaavia tekijöitä. Se tarjoaa myös tasavertaiset mahdollisuudet oppimiseen, kun kaikilla lapsilla on pääsy varhaiskasvatus- ja päivähoitopalveluihin. Varhaiserityiskasvatus omalta osaltaan edistää lasten koulutuksellista tasa-arvoa erityisopetuksen avulla.

Luku 2 Varhaiskasvatuksen järjestäminen

4 § Kunnan yleinen järjestämisvelvollisuus

Kunnan tulee tarjota varhaiskasvatustalvet ensisijaisesti lapsen lähipäiväkodista tai kotia lähinnä olevista perhepäivähoitopaikoista.

Kunnan on tarvittaessa järjestettävä kuljetus varhaiskasvatus- ja päivähoitopalveluihin.

Kunnan on huolehdittava, että varhaiskasvatusta järjestetään kunnassa esiintyvän tarpeen mukaan suomeksi, ruotsiksi, saameksi ja viittomakielellä. Kaksikielisessä kunnassa ja kaksikielisiä tai sekä suomen- ja ruotsinkielisiä kuntia käsittävässä kuntayhtymässä varhaiskasvatusta on järjestettävä suomeksi ja ruotsiksi. Varhaiskasvatusta voidaan järjestää romaniksi tai muulla kielellä.

Perustelu:

Perusopetuksessakin lapsella on oikeus päästä lähikouluun, on inklusion keskeinen periaate. Myös varhaiskasvatuksessa lapsella tulee olla samanlainen oikeus. Tuttu ja turvallinen toiminta- ja oppimisympäristö mahdollistaa mm. lapsen pysyvät ihmissuhteet ja edistää myös kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Varhaiserityiskasvatuksen palveluiden tulee toteutua lähipalveluina, jolloin lasta ei eristetä hänen normaalista kasvu- ja oppimisympäristöstään. Varhaiskasvatus- ja päivähoitopalvelut lähipalveluina edistävät lasten, lasten vanhempien ja perheiden osallisuutta ja toimijuutta yhteisöissään.

Viittomakieli on verrattavissa muihin kieliin. Se on kuurojen tai kuulohäiriöisten äidinkieli. Heidän tulee saada palveluita äidinkielellään. Myös tässä on kyse koulutuksellisesta tasa-arvosta.

7 § Varhaiskasvatuksen toiminta-ajat

Laissa on huomioitava, ettei lapsen hoitopäivä saa pidentyä varhaiskasvatukseen osallistumisen vuoksi, vaan näiden palveluiden ja varhaiskasvatuksen tavoitteiden tulee toteutua maksimissaan 10 tunnin pituisessa ajassa.

Iltaisin, öisin, viikonloppuisin tarvittava hoito on päivähoitoa, ei varhaiskasvatusta.

Osa-aikainen varhaiskasvatus saa kestää enintään *kuusi* tuntia päivässä tai *30* tuntia viikossa.

Perustelu:

Mitä säännöllisempää lapsen varhaiskasvatukseen osallistuminen on, sitä varmemmin lapsen suotuisalle kehitykselle asetetut varhaiskasvatuksen tavoitteet voidaan saavuttaa. Osa-aikatyössä olevien vanhempien mahdollisuudet saada lapselleen ja perheelleen sopivat varhaiskasvatus- ja päivähoitopalvelut tulevat näin paremmin turvatuiksi.

10 § Varhaiskasvatuksen monialainen yhteistyö

Tämä asia on tärkeä. Pidämme hyvänä, että se on huomioitu lakiesityksessä.

Luku 3 Lapsen ja lapsen huoltajien asema ja oikeudet

14§

Pidämme tärkeänä, että pysyvät ihmissuhteet ja kasvu- ja oppimisympäristö turvataan lapselle lähipäiväkodissa tai perhepäivähoidossa.

15§ Kielelliset oikeudet

Tieteellisten tutkimusten mukaan yksi- ja kaksikieliset lapset oppivat äidinkieltensä perusrakenteet neljän ensimmäisen ikävuoden aikana (mm. Silvén ym. 2014). Tässä pykälässä tulee säätää lapsen oikeudesta myös varhaiskasvatuksessa omalla äidinkielellään sekä oikeudet S2- opetukseen varhaiskasvatuksessa, mikäli hänen äidinkieltensä on muu kuin suomi. Tutkimuksissa on tuotu esiin, että varhainen suomenkielen oppiminen edistää lapsen muuta oppimista ja mm. kotoutumista.

Varhaiskasvatuksen ja päivähoidon tulee olla kieli- ja kulttuurisensitiivistä. Varhaiskasvatuksen tulee tukea lapsen mahdollisuutta kasvaa kahteen kulttuuriin. Lasten vanhemmilla tulee olla oikeus saada tietoa varhaiskasvatuksesta ja päivähoidosta omalla äidinkielellään. Lisäksi varhaiskasvatuksen henkilökunnan tulee informoida lasten vanhempia oman äidinkielen tukemisen merkityksestä ja kannustaa vanhempia ylläpitämään omaa äidinkieltään.

16§ Lapsen kehityksen ja oppimisen tuki

Lisäys: Tuen tarve voi syntyä myös tilanteessa, jossa lapsen kasvuolot vaarantavat hänen terveyttään, kehitystään tai oppimistaan. Lapsella voi olla tunne-elämään, ajatteluun tai sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyvä erityisen tuen tarve, vaikka hänellä ei olisi vammaa tai sairautta. Tuen tarve ilmenee erilaisina oppimisvaikeuksina, tarkkaavuus- ja käytöshäiriöinä sekä kiusaamisen, yksinäisyyden ja syrjäytymisen ongelmina.

Tuki sisältää tarvittavia *rakenteellisia ja/tai* pedagogisia järjestelyjä, ja erityisopettajan tai muun *asiantuntijan* palveluja, tulkitsemis- ja avustajapalveluja tai erityisten apuvälineiden

käyttöä jne. --- Lapsen tuen tarpeet otetaan huomioon henkilöstön määrässä, henkilöstörakenteessa ja/tai lasten määrässä. --- Lapsen kehityksen ja oppimisen edistäminen suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhteistyössä varhaiskasvatuksen *opettajan*, lapsen huoltajien ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa, tarvittaessa moniammatillisessa *työryhmässä* (*varhaiskasvatuksen oppilashuoltoryhmä, voi olla lapsikohtainen*) yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen tai muiden viranomaisten kanssa.

Kunta varhaiskasvatus- ja päivähoitopalveluiden järjestäjänä vastaa tukitoimien järjestämisen edellytyksistä. Varhaiskasvatus- ja päivähoitopalveluiden johtajana toimivan tehtävänä on huolehtia siitä, että lapsen tarvitsema tuki toteutuu varhaiskasvatuksessa ja päivähoidossa. Lapsen tarvitsema tuki (rakenteellinen, pedagoginen ja kuntoutuksellinen) toteutuu yhteneväisenä riippumatta siitä, millaisia varhaiskasvatus- ja/tai päivähoitopalveluita lapsi käyttää (vuorohoito, ilta- ja yöhoito, viikonloppuisin tai arkipyhisin tai loma-aikoina tarvittut palvelut)

Perustelu:

Työryhmän jäsenistöön kuuluu lapsen kasvatukseen ja kehityksen tukemiseen erikoistuneita asiantuntijoita kuten erityisopettaja ja psykologi. Kunnan varhaiskasvatuspalvelun järjestäjä on vastuussa päiväkodin johtajan tekemän päätöksen toteutumisesta. Moniammatillinen työryhmä (nimi: Varhaiskasvatuksen oppilashuoltoryhmä, joka voi olla lapsikohtainen ja myös laajempi) tulee muodostaa samoin periaattein kuin esi- ja perusopetuksessa Laki oppilas- ja opiskelijahuollosta -säädösten mukaisesti tulee olla.

Epätarkka ilmaisu antaa varhaiskasvatuspalvelun järjestäjälle liian paljon päätösvaltaa lapsen tuen tarpeeseen liittyvien tukitoimien järjestämisestä. Selvitysten mukaan (mm. Päivähoitoselvitys 2010) lasten tarvitsemat tukitoimet eivät toteudu riittävän hyvin ja tasapuolisesti eri puolilla Suomessa. Tästä syystä ehdotamme, että lapsen tuen tarpeesta ja tukitoimista päättää päiväkotikohtainen moniammatillinen työryhmä l. varhaiskasvatuksen oppilashuoltoryhmä (voi olla lapsikohtainen), joka on verrattavissa perusopetuslain oppilashuoltoryhmään. Jollei lakiin kirjata selkeästi, kuka tekee päätöksen päätökset jäävät tekemättä ja lapsi vaille tarvittavaa tukea. Kunnan varhaiskasvatuspalvelun järjestäjän tulee olla vastuussa yksikön johtajan tekemän päätöksen toteutumisesta, jotta tukitoimet eivät jää toteutumatta kustannussyistä. Inklusion toteutumisen esteenä on tutkimusten mukaan mm. se, ettei tukitoimenpiteisiin ole suunniteltu ja määritelty tarvittavia resursseja (esim. Pihlaja 2009).

Yleisestikin pykälien 16, 17 ja 18 säätämisessä tulee huomioida esiopetuksen vastaavat säädökset ja asiakirjat.

17 § Lapsen kehityksen ja oppimisen tehostettu tuki

Tuen antaminen perustuu *varhaiskasvatuksen opettajan ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan pedagogiseen arvioon jne. Lapsen kehityksen ja oppimisen tehostettu tuki suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan varhaiskasvatuksen opettajan, erityisopettajan ja lapsen huoltajien kanssa ja tarvittaessa varhaiskasvatuksen oppilashuoltoryhmässä ja myös yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen tai muiden viranomaisten kanssa. Lapselle laaditaan oppimissuunnitelma, joka sisältyy lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Tehostetun tuen ja oppimissuunnitelman keskeisestä sisällöstä määrätään varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa.*

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa lapsen siirtyminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisessa varhaiskasvatuksen oppilashuoltoryhmässä. Moniammatillisen työryhmän päätöksen toteuttamisesta vastaa päiväkodin johtaja/päivähoidon ohjaaja.

Perustelu: ks. edellä.

Tehostetusta tuesta varhaiskasvatuksessa tulee säätää tarkemmin varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa, kuten esiopetussuunnitelman perusteissakin tehdään. Pienempien lasten ei tule olla ikänsä vuoksi eriarvoisessa asemassa. Varhainen riittävä tuki edistää lapsen osallisuutta, itsetuntoa, oppimista ja kehitystä. Sen vaikutukset ulottuvat pitkälle aikuisuuteen. Lapsella voi olla tunne-elämään, ajatteluun tai sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyvä tehostetun tuen tarve, vaikka hänellä ei olisi vammaa tai sairautta. Tuen tarve ilmenee erilaisina oppimisvaikeuksina, tarkkaavuus- ja käytöshäiriöinä sekä sosiaalisen kompetenssin; mm. vertaissuhteiden ongelmina ja syrjäytymisenä.

18 § Lapsen kehityksen ja oppimisen erityinen tuki

Lapsen kehityksen ja oppimisen erityinen tuki suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhteistyössä varhaiskasvatuksen opettajan, erityisopettajan, huoltajien ja lapsen kanssa toimivien muiden ammattilaisten, sekä tarvittaessa moniammatillisessa työryhmässä yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen tai muiden viranomaisten kanssa. ...

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä on hankittava lapsen hoidosta, kasvatuksesta ja opetuksesta *varhaiskasvatuksen opettajalta ja* varhaiskasvatuksen erityisopettajalta pedagoginen selvitys lapsen saamasta kehityksen ja oppimisen tuesta ja kokonaistilanteesta.

Lapselle laaditaan henkilökohtainen oppimisen järjestämistä koskeva suunnitelma (vrt. HOJKS) osana lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa. *Suunnitelman keskeisestä sisällöstä määrätään varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa.*

Perustelu: Ks. kahden edellisen pykälän perustelut.

Eryityisestä tuesta varhaiskasvatuksessa tulee säätää tarkemmin varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa, kuten esiopetussuunnitelman perusteissakin tehdään. Pienempien lasten ei tule olla ikänsä vuoksi eriarvoisessa asemassa. Lapsella voi olla tunne-elämään, ajatteluun tai sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyvä erityisen tuen tarve, vaikka hänellä ei olisi diagnosoitua vammaa tai sairautta. Tuen tarve ilmenee erilaisina oppimisvaikeuksina, tarkkaavuus- ja käytöshäiriöinä sekä sosiaalisen kompetenssin; mm. vertaissuhteiden ongelmina ja syrjäytymisenä.

17§ ja 18 § Lapsen kehityksen ja oppimisen tehostettu / erityinen tuki

Lapsen tehostetun / erityisen tuen tarpeen riittävyys, sopivuus ja oikea-aikaisuus on arvioitava säännöllisesti, vähintään kerran puolella vuodessa.

Perustelu:

Lapsen kehitys on nopeaa ja siksi tuen tarpeen määrässä, laadussa ja ajoituksessa voi tapahtua muutoksia lyhyemmässä ajassa kuin vuodessa.

Luku 5 Varhaiskasvatuksen suunnittelu ja arviointi

25 § Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhteistyössä varhaiskasvatuksen *opettajan* ja lapsen huoltajien kanssa. ---Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista on arvioitava *säännöllisesti* ja suunnitelma on tarkistettava vähintään *puolen vuoden välein*.

Perustelu: suunnitelman laatiminen kuuluu lapsiryhmän pedagogiikasta ja toiminnasta vastaavalle henkilölle eli opettajalle.

26§ Varhaiskasvatuksen ja päivähoidon arviointi

Arviointi on erittäin tärkeä asia, ja siitä tulee säätää laissa. Arviointiin on säädettävä mm. lapsivaikutusten arviointi.

Luku 6 Henkilöstön tehtävät ja kelpoisuusvaatimukset

Varhaiskasvatuksessa työskentelevien yliopistokoulutuksen saaneiden lastentarhanopettajien määrä on vähentynyt huolestuttavasti. Koulutuksen arviointiraportin mukaan kuitenkin juuri opettajankoulutuksen yhteydessä järjestetyt lastentarhanopettaja-opinnot vastaavat parhaiten varhaiskasvatuksen tarpeita. Varhaiskasvatuksessa ja päivähoidossa työskentelee varhaiskasvatuksen opettajia, erityisopettajia, lastenhoitajia, perhepäivähoitajia ja avustajia. Päiväkodissa ryhmissä tulee olla kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa, joilla on yliopistotasoinen koulutus. Opettajankoulutuksen saaneiden lastentarhanopettajien määrä pitää olla vähintään 50 prosenttia päiväkodin henkilökunnasta. Tutkimusten mukaan laadukkaan varhaiskasvatuksen ja varhaiserityiskasvatuksen tae on mm. opettajien korkea koulutustaso. Varhaiskasvatuksen koulutusten arviointiraportissa todetaan yliopistollisen koulutuksen suuntautuvan selkeästi varhaiskasvatuksessa tarvittavaan osaamiseen. Integroiduissa erityisryhmissä ja erityisryhmissä on vähintään yksi varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Lisäksi varhaiskasvatus- ja päivähoitopalveluissa tulee olla konsultoivia erityisopettajia ja varhaiskasvatuksen sosionomeja kuraattoritehtävissä.

Kelpoisuuksien lisäksi varhaiskasvatuksen opettajan ja erityisopettajan tehtäviin on kirjattava vastuu lapsiryhmän pedagogisesta toiminnasta sekä vastuu varhaiskasvatuksen yleisen, tehostetun tai erityisen tuen suunnitelmien laatimisesta ja toteutumisesta.

27 § Varhaiskasvatuksen opettaja

Varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuutena tulee olla kasvatustieteiden maisterin tutkinto. Nykyisin tehtäviin kelpoisten henkilöiden kelpoisuus tulee turvata siirtymäsäännöksiin.

Perustelu: Myös varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa olevilla lapsilla tulee olla oikeus saman koulutustason omaaviin opettajiin kuin muissa koulutuksissa olevilla oppilailta on.

28§ Varhaiskasvatuksen sosionomi

Varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtävä painottuu varhaiskasvatuksen sosiaalityöhön, joka on verrattavissa kuraattorin tehtäviin perusopetuksessa (vrt. Laki oppilashuollosta).

Perustelu: Lastensuojelua tarvitseville perheille tulee olla tarjolla näitä palveluja lähipalveluina.

31 § Varhaiskasvatuksen erityisopettaja

Kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen erityisopettajan tehtäviin on:

1. 27 §:ssä säädetty kelpoisuus (KM), jonka lisäksi on suoritettu erityisopetuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot, joista säädetään yliopistojen tutkinnosta annetun asetuksen (794/2004) 19 §:n 1 momentin 3 kohdassa; tai 2. varhaiserityisopetuksen koulutus (VEO).

Nykyisin tehtäviin kelpoisten henkilöiden kelpoisuus tulee turvata siirtymäsäännöksin.

Perustelu: luvun alussa ja 27§. Lisäksi varhaiskasvatuksen koulutusten arviointiraportissa todetaan yliopistollisen erityisopettajakoulutuksen toteuttavan erittäin hyvin varhaiskasvatuksen asiantuntijuuden osaamisalueita. Varhaiskasvatuksen erityisopettajalla on oltava vahva lapsen kehityksen, kasvun ja oppimisen tuntemus, joiden varaan erityisopettajaopinnot rakentuvat. Perusosaamisen puutteita ei voi korjata enää jälkikäteen.

32§ Varhaiskasvatuksen avustaja

Pidämme hyvänä asiana, että laissa on määritelty avustajalle pohjakoulutus.

33§ Varhaiskasvatuksen johtotehtävät

Kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen ammatillisiin johtotehtäviin on *kasvatustieteen (varhaiskasvatus) ylempi korkeakoulututkinto*, vähintään 27 mukainen kelpoisuus sekä riittävä johtamistaito.

Perustelu: Yliopistollinen varhaiskasvatuksen maisteritutkinto sisältää korkeatasoista pedagogiikkaa ja johtamiskoulutusta sekä pedagogisen asiantuntijuuden integraatiota johtajuuteen. Varhaiskasvatuksen johtotehtävissä työskentelevien tehtäviä voidaan verrata esimerkiksi rehtoreihin, jolloin kelpoisuuksienkin kuuluu olla samantasoiset.

Uusi pykälä 34§ Varhaiskasvatuksen psykologi

Perustelu: Kuntien tulee järjestää myös varhaiskasvatukseen samanlaiset psykologipalvelut kuin esiopetuksessa ja kouluissa uuden Laki oppilas- ja opiskelijahuollosta - säädöksen mukaisesti tulee olla.

Luku 7 Henkilöstön mitoitus, rakenne ja täydennyskoulutus

35 § Päiväkodin henkilöstön mitoitus

Päiväkodissa tulee hoito-, kasvatus- ja opetustehtävissä olla vähintään puolet tämän lain 27 §:n mukaiset kelpoisuusvaatimukset täyttävää henkilöä enintään seitsemää kolme vuotta täyttäneitä ja yksi enintään neljää alle kolmivuotiaasta lasta kohden.

Lisäys: Integroiduissa ryhmissä ja erityisryhmissä tulee olla vähintään yksi varhaiskasvatuksen erityisopettaja tämän lain 31§ kelpoisuusvaatimukset täyttävä henkilö ja yksi varhaiskasvatuksen opettaja tämän lain 27 §:n mukaiset kelpoisuusvaatimukset täyttävä henkilö.

Lisäys: Lisäksi jokaisessa päiväkodissa tulee olla johtaja, jonka kelpoisuusvaatimuksena on tämän lain 33§ kelpoisuusvaatimukset täyttävä henkilö.

*Perustelu:
ks. edellinen luku*

37 § Päiväkodin henkilöstön rakenne

Päiväkodin henkilöstön rakenne muodostetaan siten, että *jokaista yli kolmivuotiaiden lapsiryhmää kohden on vähintään kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa yksi alle kolmivuotiaisen lapsiryhmää kohden, joilla on 27§ säädetty kelpoisuus ja muilla 29 §:ssä säädetty kelpoisuus.*

Lisäys: Integroiduissa ryhmissä ja erityisryhmissä tulee olla vähintään yksi varhaiskasvatuksen erityisopettaja tämän lain 31§ kelpoisuusvaatimukset täyttävä henkilö ja yksi varhaiskasvatuksen opettaja tämän lain 27 §:n mukaiset kelpoisuusvaatimukset täyttävä henkilö. Lisäksi näissä ryhmissä tulee olla yksi lastenhoitaja, jolla on 29 § mukainen kelpoisuus, yksi avustaja, jolla on tämän lain 32§ mukainen kelpoisuus.

Lisäys: Lisäksi jokaisessa päiväkodissa tulee olla johtaja, jonka kelpoisuusvaatimuksena on tämän lain 33§ kelpoisuusvaatimukset täyttävä henkilö.

*Perustelu:
Ks. edellisen pykälän perustelu*

*Lisäys: uusi pykälä: lapsiryhmien koko
Lapsiryhmien koot tulee määritellä laissa seuraavasti:*

- *1-vuotiaille tulee perustaa omat erilliset ryhmänsä (vauvalat/seimiryhmät tulee saada takaisin). Ryhmän koko on enintään 6 lasta. Ryhmässä voi työskennellä 1 varhaiskasvatuksen opettaja ja 2 lastenhoitajaa.*
- *2–3 –vuotiaiden ryhmät ovat kooltaan max. 9 lasta. Poikkeaminen tästä ryhmäkoosta ei saa olla mahdollista siinäkään tapauksessa, että samassa ryhmässä alle kolmivuotiaiden lasten kanssa olisi yli kolmivuotiaita lapsia. Ryhmässä on oltava vähintään kaksi lastentarhanopettajaa ja lastenhoitaja.*
- *yli 3-vuotiaiden lasten ryhmien enimmäiskoko on 16 lasta. Ryhmässä työskentelee 2 lastentarhanopettajaa ja lastenhoitaja.*
- *ns. tavallisissa päiväkotiryhmissä voi olla korkeintaan 3 erityistä tukea tarvitsevaa lasta*
- *integroitujen erityisryhmien ryhmäkoko on korkeintaan 12 lasta. Näistä lapsista 3-5 lasta voi olla tehostettua tai erityistä tukea tarvitsevia. Ryhmässä työskentelee vähintään yksi erityisopettaja lastentarhanopettajan, lastenhoitajan ja avustajan lisäksi.*
- *erityisryhmien koko on korkeintaan kahdeksan lasta. Ryhmässä työskentelee vähintään yksi erityisopettaja lastentarhanopettajan, lastenhoitajan ja avustajan lisäksi.*

- *perhepäivähoidossa toteutettava varhaiserityiskasvatus on määriteltävä säädöksissä erikseen*
- *jos ryhmän lapsilla on ns. sovittuja 'hoitopäiviä, nämä eivät saa lisätä lasten määrää ryhmässä*
- *tehokkuus ja tuottavuus varhaiskasvatuksessa eivät saa perustua käyttö- ja täyttöasteelle. Tästä tulee säätää laissa.*
- *aikuisten määrän lisäämisellä ei saa kasvattaa lapsiryhmän kokoa- tämä tulee säätää lailla.*

Nyk. 34§ Tilapäinen poikkeaminen

Jos varhaiskasvatuksessa toimivan kelpoisuusvaatimuksin säädetyn henkilöstön tehtävään ei saada henkilöä, jolla on säädetty kelpoisuus, tehtävään voidaan ottaa enintään vuoden ajaksi henkilö, jolla suoritettujen *kasvatustieteen* opintojen perusteella on riittävät edellytykset tehtävän hoitamiseen.

Perustelu:

Varhaiskasvatuksessa toimivalta työntekijältä tulee aina edellyttää varhaiskasvatuksen opintoja.

39§ Varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelut

Varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelut tulee laissa mitoittaa selkeästi. Jokaisessa kunnassa tulee olla vähintään yksi varhaiskasvatuksen erityisopettaja, jolla on tämän lain 31 § mukainen kelpoisuus enintään sataa varhaiskasvatus- ja päivähoitopalveluissa olevaa lasta kohden. Lisäksi laissa tulee säätää erikseen konsultoivista ja integroiduissa erityisryhmissä sekä erityisryhmissä toimivista erityisopettajista.

Perustelu: erityisopettajien työtehtävät ovat verrattavissa perusopetuksen erityisopettajiin, joita ovat laaja-alaiset erityisopettajat ja erityisluokanopettajat.

40§ Täydennyskoulutus

Lisäys: Toiminnan järjestäjien tulee huolehtia siitä, että varhaiskasvatuksessa ja päivähoitossa työskentelevillä on riittävästi erityispedagogista ja varhaiserityiskasvatuksen täydennyskoulutusta. Lisäksi laissa tulee taata henkilöstölle mahdollisuudet työhöjaukseen ja konsultaatioon osaamisen ja ammattitaidon edistämiseksi. Inklusion toteutumisen esteinä ovat usein mm. henkilöstön heikko osaaminen ja negatiivinen asennoituminen tuen tarpeisiin (esim. Pihlaja 2009).

Varhaiskasvatuksen erityisopettajat ry:n puolesta yhdistyksen hallitus,

Marita Neitola, puheenjohtaja

marita.neitola@utu.fi